CLASSIC REPRINT SERIES

BENGAL, PAST AND PRESENT

Vol. 118, Issue: (I) January – March 2022

by
Calcutta Historical Society

Forgotten Books

Dr. Babasaheb Ambedkar Mahavidyalaya Aundh, Pune-67
Dr. Babasaheb Ambedkar Mahavidyalaya Aundh, Pune-67
4.
15

October 2021

E-ISSN : 2348-7143

ऑक्टोबर 2021

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S

RESEARCH JOURNEY

International E-Research Journal

Peer Reviewed, Referred & Indexed Journal

Issue : 278

Multidisciplinary Issue

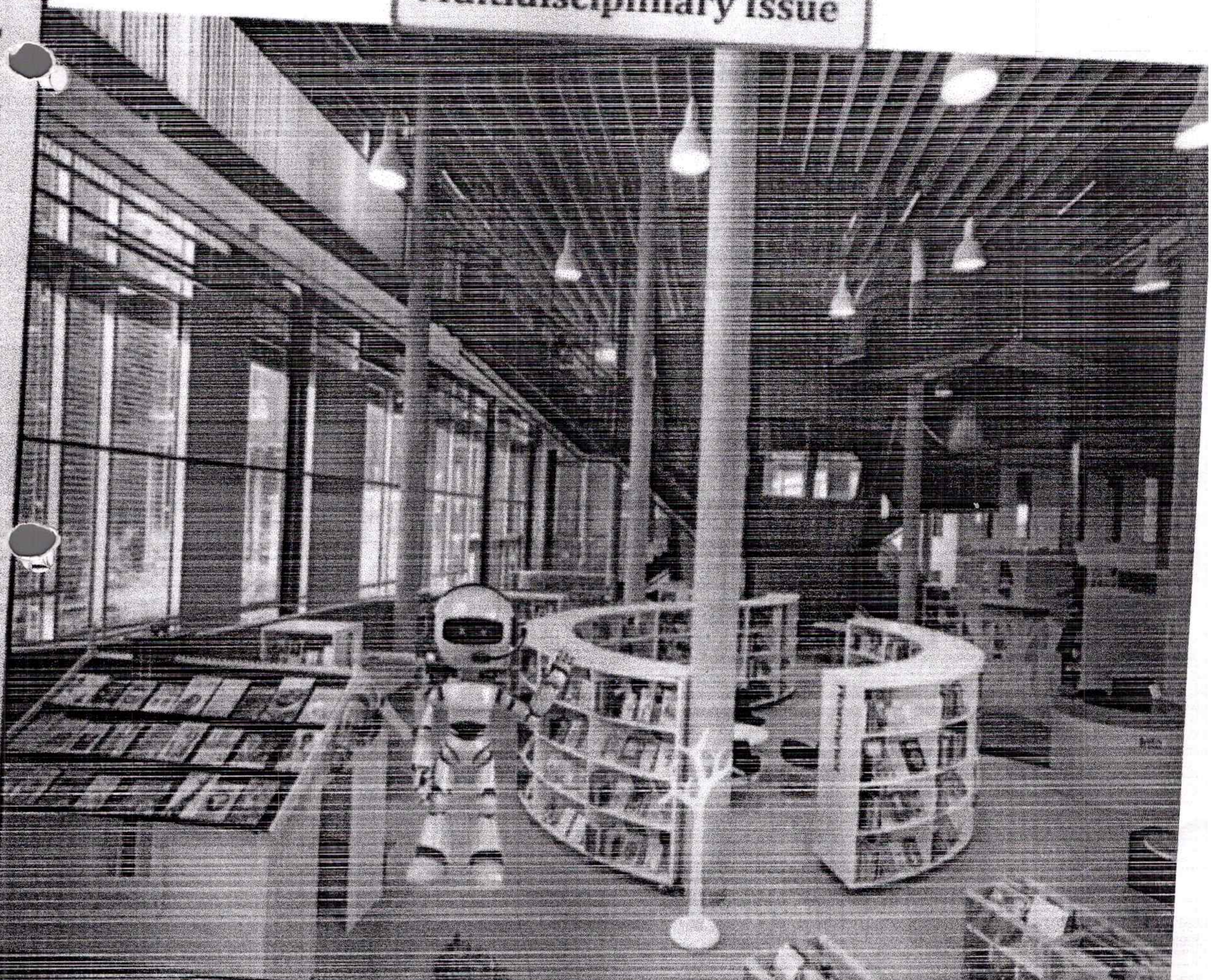

Chief Editor -
Dr. Dhanraj T. Dhangar,
Assist. Prof. (Marathi)
MGV's Arts & Commerce College,
Yeola, Dist - Nashik [M.S.] INDIA

Executive Editors :
Dr. Tejesh Beldar, Nashikroad (English)
Dr. Gajanan Wankhede, Kinwat (Hindi)
Mrs. Bharati Sonawane, Bhusawal (Marathi)

म कांबळे यांच्या 'श्राद्ध' कादंबरीतील समाज आणि भाषिक भांडार — डॉ. आर.डी.कांबळे
महेश लांडगे यांच्या 'वज्रमूठ' काव्यसंग्रहातील बळीराजाच्या कवितांचा अभ्यास — श्री. ज्ञानसागर सूर्यवंशी
कालीन मराठी कथेतील जीवन जाणिवा - एक आकलन — प्रा.संदीप क्षीरसागर
ाकळा' व 'सातबारा' या काव्यसंग्रहातील सामाजिक जीवनाचे चित्रण — डॉ. एन. व्ही. शिंदे
कांच्या जडणघडणीमध्ये भाषेचा विकास — डॉ. सौ. माधुरी देशमुख
ार जिल्ह्यातील धनगर समाजाचा राजकीय विकास — डॉ. अशोक डिडगर
ार तालुक्यातील ग्रामनामांचा अर्थबोध : एक अभ्यास — विश्वास गवारी, डॉ. उत्तम पठारे
नी तालुक्यातील शेतमजूर : एक अध्ययन — डॉ. सुरेश बन्सपाल
लजपतराय यांनी संसदेत मांडलेल्या अर्थिक प्रश्नांचा आढावा — डॉ. राजेंद्र रासकर
ऱ्यांच्या आत्महत्यांचे विविध पैलू - एक आढावा — डॉ. रामेश्वर एम. मोरे
ा गांधींच्या शिक्षणविषयक विचारांची समकालीन प्रस्तुतता — डॉ. विकास सरनाईक
योत्तरकालीन मराठवाडा — डॉ. रा. ज. चाटे
बासाहेब आंबेडकरांचे शेती विषयक विचार — मनिषा खरे
शिक्षण व पर्यावरण शिक्षणातील वर्तमान घडामोडी — डॉ. सौ.माधुरी देशमुख
च्या ग्रामीण विकासातील क्षेत्रीय बँकांची भूमिका — डॉ. पी. के. पाटील
क स्तरावरील विद्यार्थ्यांमधील जिज्ञासावृत्ती व इतिहास विषयाची अभिरुची यातील
ाचा अभ्यास — डॉ. मनीषा इंदाणी, प्रा. छाया गडवे

Dr. Babasaheb Ambedkar Mahavidyalaya Aundh, Pune-67
Dr. Babasaheb Ambedkar Mahavidyalaya Aundh, Pune-67

22

लाला लजपतराय यांनी संसदेत मांडलेल्या आर्थिक प्रश्नांचा आढावा

डॉ. राजेंद्र रासकर
इतिहास विभाग प्रमुख
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महाविद्यालय
औंध,पुणे ६७
Email-rajendraraskar2550@gmail.com
Mobile No. – 9960659684

Dr. Babasaheb Ambedkar Mahavidyalaya Aundh, Pune-67
Dr. Babasaheb Ambedkar Mahavidyalaya Aundh, Pune-67

प्रास्ताविक –

लाला लजपतराय हे संसदपटू होते. त्यांनी अनेक राजकीय, समाजिक व शैक्षणिक प्रश्न मांडलेले होते. हे सर्व प्रश्न अभ्यासपूर्वक होते. त्यामध्ये व्यापार, उद्योगव्यवसाय, शेती, बँका, शिक्षण इत्यादी प्रश्नातील प्रस्तावावर चर्चा घडवून आणलेली होती. आपले विचार संसदेतील सदस्यांना पटवून सरकारच्या लक्षात आणून देण्याचा प्रयत्न केलेला होता. इंग्रज लोक भारताला सोन्याची खाण समजत होते. भारतीयांचे आर्थिक शोषण करणे हाच या सरकारचा दृष्टीकोन होता.

त्यामुळे भारतीयांचे उद्योगधंदे नष्ट आले. या सरकारच्या कारकिर्दीत बेरोजगारांची समस्या निर्माण झाली होती. या सर्व प्रश्नावर त्यांनी सरकारचे लक्ष वेधण्यास भाग पडले होते.

त्यांनी मांडलेले प्रश्न पुढील प्रमाणे –

मध्यमवर्गातील बेकारी -

२८ जानेवारी १९२७ रोजी ए.आर.रंगास्वामी यांनी सभागृहामध्ये मध्यमवर्गातील बेकारी संबंधीचा प्रस्ताव मांडलेला होता. मध्यमवर्गातील बेकारी संबंधी विचार विनिमय करण्यासाठी सरकार एक समिती स्थापन करेल.या समितीत सरकारच्या बाहेरील सदस्यांची संख्या जास्त असेल असे ठरविण्यात आले होते. लाला लजपतराय यांनी प्रस्तावात सुधारणा करून त्यात काही गोष्टींची भर घातली. सुशिक्षित बेकार यांचा शोध घेणे व विशिष्ट शैक्षिणिक वर्ग म्हणजे तांत्रिक व औद्योगिक शिक्षणामध्ये प्रगती, उपाय करणे व नवीन उद्योगधंदे सुरु करण्यासाठी पप्रोत्साहन देणे. अशा प्रकारचा अभ्यास पूर्ण प्रस्ताव त्यांनी मांडलेला होता.[1]

सोन्याचा दर्जा व रिजर्व बँक ऑफ इंडिया –

२५ जानेवारी १९२७ रोजी केंद्रीय विधिमंडळमध्ये हे बिल मांडण्यात आले होते. त्यात रिजर्व बँक ऑफ इंडियाची स्थापना सोन्याचा दर्जाचा कर ठरविणे. या बिलाचा आणखी एक उद्देश असा होता की, भारतीय अर्थव्यवस्था मध्ये भरभराटी व समृद्धी आणणे. लाला लजपतराय यांनी या बिलासंदर्भात दोनदा आपले मत स्पष्ट केले होते. रिजर्व बँक ऑफ इंडिया व स्टेट बँक ऑफ इंडिया यांचे असलेले समान भूमिकेचे त्यांनी समर्थन केले. आणि त्यांनी अशी अपेक्षा केली कि, दोन्ही बँकांनी भारत सरकारच्या आर्थीक वसुली धोरणावर मार्गदर्शन व नियंत्रण करावे. पण ते भारतीय नागरिकांच्या दृष्टीने अतिशय महत्वाचे आहे. लाला लजपतराय यांनी बंकांसंबंधीचा मांडलेला प्रस्ताव निश्चितच भारतीय लोकांच्या ते कोनातून उपयुक्त होता. 2

भारतीय उद्योगधंद्यांचा ऱ्हास –

२५ जानेवारी १९२७ रोजी सर चालेस इन्स यांनी स्टील उद्योगधंद्यास संरक्षण मिळवून देण्याच्या हेतूने केंद्रीय विधिमंडळात या बिलाचा परिचय करून दिलेला होता. 28 फेब्रुवारी १९२७ रोजी लाला लजपत राय यांनी बिल संदर्भात चर्चे मध्ये सहभाग घेतलेला होता भारतीय उद्योगधंधे, व्यापार यांचा ऱ्हास होण्यास सरकार असे जबाबदार आहे त्यासंदर्भात लाला लजपत राय यांचे भाषण महत्त्वपूर्ण होते. आम्हाला हे चांगलेच माहिती आहे कि आम्ही सध्या उद्दिष्टीन आहोत, टर आम्ही आमच्या देशाची तुलनाहि भुतकाळाशी केली तर आम्ही उद्योगधन्द्यांमध्ये अपयशी झालो आहोत आर्थिक स्थिती व उद्योग धंद्यांमध्ये अपेक्षित स्थिती प्राप्त करण्यात आम्हास अपयश आले. खरे तर आम्ही या बाबतीत दुसऱ्या देशांवर अवलंबून आहोत. 3